

A MANERA DE PRÒLEG

El llibre de Clara Mir que el lector té a les mans acaba amb una citació molt bella de Walt Whitman que ve a ser un resum de l'actitud que l'autora sosté al llarg de la seva escriptura lírica: Que tu ets aquí, que la vida i la identitat existeixen, / que el drama puixant de la vida continua, / i que tu hi pots contribuir amb un poema. Una citació que manifesta l'essència de la poesia com una activitat testimonial, com una manera de deixar constància de la nostra vida i de l'única consciència de l'existència que tenim, condensada en l'estructura de sentit que formen les paraules del poema. Un testimoni, per tant, que parteix d'una mena d'operació doble que, de fet, interroga no sols el món sinó també la nostra consciència del món i de nosaltres mateixos.

L'observació d'allò que ens envolta, de la natura i del paisatge, i de la nostra història representada al llarg del temps en les diferents formes de la memòria, és també una pregunta sobre quins són els mecanismes del nostre organisme (de la nostra existència, de la nostra "entitat") que ens permeten —que ens obliguen, diria jo— a tenir una vida conscient, a tenir present el nostre cogito diferencial, a saber que sabem, a pensar que el pensament i la capacitat reflexiva són alguna categoria més alta que els objectes o els elements de la natura, que tenen potser una entitat superior a la mera existència de la pedra, o del tronc de l'arbre, o de la massa incommensurable dels oceans. En una al·lusió al mite platònic de la caverna, emprat per la poeta Chantal Maillard en un dels seus

llibres, Clara Mir reprèn el sentit d'incògnita que emana de les ombres projectades sobre l'única paret que els humans som capaços de veure, per descobrir que és en aquest misteri on podem trobar també la notable grandesa de l'experiència poètica. Perquè allò que veiem com a "ombres", sempre que tinguem la capacitat d'observació i de sensibilització suficients, té, damunt la nostra experiència emotiva i estètica, un impacte d'innegable valor. Al poema "Tancar el cercle", per exemple, llegim: "Despertar al so de la corriola. / Enfilars els dies. / Posar oli a les hores. / Sobreviure / entre el pou i la set / sense trencar el fil d'aigua." I jo lleigeixo, en primer lloc, que cal esmolat la sensibilitat que ens permet despertar al so de les coses menudes i que ens demana d'estar amatents a les sol·licituds múltiples, petites o poderoses, del món que ens envolta, i que aquest món és un món que demana —que gairebé exigeix— la nostra complicitat (saber "posar oli a les hores") perquè aquesta supervivència és l'única realitat que ens permetrà avançar dins el temps d'un futur que per força ens és desconegut sense "trencar el fil de l'aigua". És per això que la primera part del llibre de Clara Mir, dedicada als "déus", esdevé tota ella una experiència de la creació, de la creació del món a través del record, a través de la incredulitat, del dolor, de la por, de la magnificència de l'observació i de l'amor. Quan s'escau fins i tot tractant cada instància com un seguit d'experiències complexes, d'emocions barrejades com es barregen per exemple en el crescendo dels sentits que es produeix en aquests versos on la diversitat i la simbologia dels colors intensifica l'impacte líric: "ara el groc del fruiter i el violeta de la tarda / el blau a la paret i

el coure de l'enyorança...”, per saltar immediatament a la intel·ligent i bella al·lusió a l'asimetria amorosa: “M'atrau / l'asimetria de l'eixida i l'entrada quan t'espero / i l'aire apressat del contrallum quan entres / i la inesgotable elasticitat dels cossos / quan s'abracen com vestits fets a mida / per despullar-nos l'un a l'altre / com es despulla la nit per encendre'ns l'alba.”

Ara bé, la contemplació del decurs de la vida des de la consciència que se sap condemnada a les seves pròpies limitacions no pot ser obstacle per a exercir també la visió d'un mateix des de la ironia o des d'un cert distanciament ridiculitzador i crític. Interpreto que aquest possible distanciament són les gàrgoles de la segona part del llibre, els monstres de la realitat i del somni que atemoreixen i estrafan i que constitueixen, com diu l'autora en un dels poemes, “el sotabosc de l'ànima”; un sotabosc que Clara Mir no vol ni permet que sigui gens condescendent. En un breu i colpidor poema, per exemple, l'anècdota central li serveix per recordar-nos tant l'horror de la guerra com la necessària crueltat d'aconseguir que l'oblit aconseguixi negar el dolor intolerable que s'ha instal·lat al moll de la vida:

1939

La padrina ja m'ho deia,
—els morts
insisteixen a fer-nos
creure que som eterns—
tot apartant els retrats,
de la tauleta, dels fills
afusellats.

Crec que la veu de Clara Mir, en aquesta sàvia equidistància entre la visió del món a través dels seus colors més lírics i l'assumpció essencial de la crueltat i manca de sentit de l'existència, té un valor profund com ho és el de la poesia actual més destacada. En especial perquè l'autora sap arribar d'una manera intensa i descarnada al nucli d'allò que l'ha obligada a escriure cada poema, sense barroquismes o farciments balders, amb un domini de les imatges que aconsegueix transmetre'ns amb força les emocions que han despertat la seva sensibilitat i l'han esperonada a emprendre la transmutació d'una existència etèria vers el món de les paraules formalitzades. Estic convençut que per a qualsevol amant de la poesia, la lectura d'*Els déus i les bèsties* serà un descobriment que li permetrà reflexionar detingudament sobre el do i el significat de les paraules que ens fan aprendre a viure.

FRANCESC PARCERISAS

EN ESTAT DE VIGÍLIA

voldries refer les lliçons de grec i de llatí
que vares aprendre amb escassa saviesa
—ben lluny l'edat de la raó.

Els astres transiten la glòria i escriuen
presagis al rostre dels homes i dels llibres
espiadimonis que et sobresalten
grafits desajustant-te les preguntes...

Cap revelació dels déus antics.
—Segur que encara somies.

LA PARAULA

I els arribà el verb invicte i gloriós
que els penetrà amb un ruixim
de salmòdies i els prenyà.
Varen esbossar les primeres paraules
amb tremolor de part.
Abrigaren els mots arrapats a la boca
com una altra pell adherida i sense nom.
A poc a poc, deixaren de creure's eterns
i varen conèixer la por.

PARÀBOLA

I llavors, el Déu Pare els va
tapar els ulls perquè hi veiessin
els va tapar les orelles
perquè hi sentissin
els va tatuar jeroglífics
per tensar el cos
amb l'eco de la ceguesa
i el laberint de l'univers.

I els va deixar sols
la forma més severa de fer-los patir
la síndrome de la saviesa.